

ОБЛІК ВИТРАТ ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Недосконалість традиційних систем обліку витрат і калькулювання собівартості продукції сприяла пошуку нових методів і систем, що забезпечували б формування точної та детальної інформації про собівартість окремих видів продукції та напрямів діяльності, представляли ефективну можливість покращення собівартості, сприяли оптимізації витрат.

Такою системою обліку витрат став підхід, як Activity Based Costing (або ABC-метод) або облік витрат за видами діяльності. Питанню створення такої системи приділена значна увага у стандартах управлінського обліку, що прийняті однією з провідних професійних організацій у світі - Інститутом управлінських бухгалтерів США, зокрема у SMA 4T «Впровадження ABC».

Стандарт містить розгорнуте визначення методики ABC, як: «ABC – це прогресивна концепція, здатна подолати обмеження традиційної системи обліку витрат і встановити причинно-наслідковий зв'язок між продуктами і необхідними для їх виробництва витратами» [1; 2]. Особлива увага в стандарті звернена на роль і відповідальність фахівців з управлінського обліку. Вони мають бути переконані в недостатній ефективності існуючої системи обліку витрат і свідомо прагнути до впровадження методики ABC. Цим фахівцям відводиться головна роль в рішенні таких завдань, як визначення категорії об'єктів витрат, які необхідно охопити при застосуванні методики ABC, виявлення вузьких місць існуючої методології обліку витрат. Стандарт SMA 4T охоплює принципи розробки системи ABC та вказує на те, що ABC потребує комплексного підходу. Витрати, представлені в розрізі статей, переносяться на процеси за допомогою драйвера ресурсів [1; 2]. Відзначимо, що іноді один драйвер може бути цілком достатнім для побудови адекватної ABC-моделі [3]. Така версія ABC дістала назву Time - Driven ABC [4]. Розподіл вартості на об'єкти витрат, готову продукцію (послуги, роботи), канали збуту, клієнтів, здійснюється також за допомогою драйверів. Вони дістали назву драйверів об'єктів витрат. Їх виявлення допомагає кращому розумінню діяльності підприємства.

Отже, облік витрат за видами діяльності – це система обліку витрат, що включає визначення об'єктів витрат, класифікацію витрат та метод їх розподілу за об'єктами.

Аналіз сучасних науково-практичних досліджень засвідчив, що традиційні системи обліку та управління витратами, зокрема виявлення об'єктів обліку витрат, застосування попроцесної та позамовної калькуляції собівартості, методів та баз розподілу накладних витрат, фактично пов'язаний із класифікацією витрат – за статтями калькуляції. Саме дане групування витрат традиційно використовується на практиці вітчизняних та зарубіжних підприємств для калькулювання собівартості одиниці продукції, а отже й для встановлення ціни. Вважаємо за доцільне дану класифікацію витрат обирати за основу при вирішенні основних завдань обліку.

Афористичне визначення необхідності різних видів класифікації витрат, як «Різні витрати – для різних цілей» пропонуємо переформулювати на «АВС – для різних цілей».

Е.В. Кондукова у своїй праці «АВС: Себестоимость без искажений» відокремила основні напрями застосування АВС:

- для уточнення розрахунку собівартості об'єктів витрат та встановлення на цій основі цін;
- для бюджетування витрат та контролю за дотриманням бюджетів за видами діяльності, ділянками, підрозділами тощо;
- інформаційна база для бенчмаркінгу видів діяльності та реінжинірингу бізнес-процесів на основі результатів АВС-методу [5, 20].

В науковій праці [6] нами було здійснено спробу розробити методичні підходи до впровадження АВС –методу в сільському господарстві, зокрема галузі рослинництва. Запропонована модель побудови АВС-методу дозволить змогу ефективніше управляти накладними витратами, оскільки існує можливість для аналізу причин виникнення витрат у рамках підприємства.

Метод АВС як метод обліку витрат та калькулювання дає змогу інакше поглянути як на витрати підприємства, так і на управління ними. Він являє собою технологію, що виходить за рамки просто обліку витрат і перетворюється в ефективну технологію управління ними [7].

Можна відзначити, що впровадження системи АВС в практику роботи вітчизняних підприємств забезпечить достовірне обчислення собівартості конкретних виробів, що значно підвищить об'єктивність оцінки рентабельності продукції.

Література:

1. Statements on management accounting. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.imanet.org/
2. Statements on management accounting. [Електронний ресурс]. // Management Accounting. – Режим доступу: www.mia.org.my/at/at/200407/11.pdf
3. Лозовицька Д.С. Структурування підходів до управлінського обліку витрат операційної діяльності підприємства. [Електронний ресурс]. / Д. С. Лозовицька, С. П. Лозовицький // Режим доступу: <http://aphd.com.ua/publication-41/>
4. Szychta A. Time-driven activity-based costing in service industries. [Електронний ресурс]. / А. Szychta // Режим доступу: [http://info.smf.ktu.lt/Edukin/zurnalas/archive/pdf/2010%201%20\(67\)/5%20Szychta.pdf](http://info.smf.ktu.lt/Edukin/zurnalas/archive/pdf/2010%201%20(67)/5%20Szychta.pdf)
5. Кондукова Э.В. АВС: Себестоимость без искажений / Э.В. Кондукова. // – М.: Эксмо, 2008. – 288с. – (Профессиональные издания для бизнеса).
6. Костякова А.А. Управлінські аспекти обліку накладних витрат / А. А. Костякова // Науково-теоретичний журнал «Наука й економіка» Хмельницького економічного університету. – 2009. – Вип. 2 (14). – С. 80-85.
7. Скрипнік М.І. АВС-калькулювання / М.І. Скрипнік // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ztu.edu.ua/ua/science/publishing/visnik/econom/3_49/38.pdf